

STRATEGISK PLATTFORM FOR NYTT FORMIDLINGSTILBUD VED SCHØTSTUENE

BAKGRUNN

Det Hanseatiske Museum og Schøtstuene på Bryggen er med rundt 100.000 besøkende det best besøkte museet i Bergen sentrum. Bryggen inkludert Det Hanseatiske Museum har stått på UNESCOs verdensarvliste siden 1979.

I oktober 2018 stengte Det Hanseatiske Museum for en periode på minst seks år pga. omfattende restaurering. Museumsvirksomheten skal flyttes til Schøtstuene, som er museets andre del. Museet skal i årene som kommer, etablere nye utstillinger i Schøtstuene. Dette anbudet omhandler et første ledd i dette arbeidet og gjelder et forprosjekt for utstillinger i den såkalte peisestuen i 2. etasje.

OM SCHØTSTUENE

Schøtstuene var de gamle forsamlingsrommene til hanseatene, de tyske kjøpmennene, som drev handel på Bryggen i 400 år.

I historisk tid var det forbudt med åpen ild i husene på Bryggen pga. brannfare. Et unntak var Schøtstuene med sine ildhus. Her kunne hanseatene varme seg og spise varme måltider. Schøtstuene ble også brukt til fest, rettssaker, skole og mye mer.

I løpet av århundrene ble de fleste av schøtstuene revet, og i dag er kun én stue bevart på sitt opprinnelige sted. Utover dette eksisterer Schøtstue-anlegget på Bryggen, som tilhører Det Hanseatiske Museum. Selve anlegget ble åpnet i 1938 og er en blanding av original, kopi og rekonstruksjon. For utenforstående er det i dag vanskelig å skille mellom hva som er autentisk og hva som er av nyere tid. Dette skillet ønsker vi nå å tydeliggjøre for publikum.

Anlegget består 4 stuer og 2 ildhus. I tillegg finnes det en inngangshall fra 1930-tallet. Hele anlegget er verneverdig, noe vi må ta hensyn til når det gjelder nye formidlingsgrep. Brannvern og rømningsveier setter også noen begrensninger. Utover det har vi stor frihet til å skape og legge inn nye elementer i hvert rom.

GRUNNLAG FOR FORMIDLINGSKONSEPT FOR HELE SCHØTSTUE-ANLEGGET

Schøtstuene var et forsamlingslokale for hanseatene. Det var et fellesareal som ble brukt, organisert og finansiert kollektivt. I schøtstuenes ånd skal vi bruke stuenes (rommene) ikke kun til å formidle historie gjennom utstillinger, men ved at Schøtstuene skal bli et sosialt møtested der du på kveldstid kan nyte mat og drikke, møte venner, høre på foredrag etc. alt mens du er omgitt av utstillinger. (Anlegget disponerer et moderne restaurantkjøkken og har blitt brukt som selskapslokale i mange år.)

Det å bruke schøtstuene både som et rom for formidling i form av nye utstillinger og som sosialt møtested, er en visuell og estetisk balansekunst. Vi skal både verne om det gamle, men samtidig våge å skape/legge inn nye elementer. På denne måten vil den historiske formidlingen kunne legge til rette

for en bedre publikumsopplevelse og bli belyst fra ulike og nye perspektiver.

MÅLGRUPPER OG SPRÅK

Målgrupper for formidlingen er:

- 1) Utenlandske og norske turister
- 2) Lokalbefolkningen

Språk:

All tekstlig informasjon i utstillingene skal være på både norsk (bokmål) og engelsk.

Romfordeling og besøksvandring

- 1) Resepsjon: kjøp av billett
- 2) Inngangshallen: her får besøkende grunnleggende informasjon for å kunne oppleve resten av museumsbesøket på best mulig måte.
- 3) Trappeoppgangen mellom hallen og peisestuen. Trappeoppgangen skal også brukes til formidling og fungere som et bindeledd mellom inngangshallen og peisestuen.
- 4) Peisestuen
- 5) Videre vil de kunne besøke tre andre stuer, samt to ildhus.

GRUNNLAG FOR INTRODUKSJONSUTSTILLING I INNGANGSHALLEN

Inngangshallen er det første rommet man besøker etter å ha kjøpt billett. Her skal publikum få grunnleggende informasjon for å kunne oppleve resten av museumsbesøket på best mulig måte.

I inngangshallen gir vi informasjon om følgende:

- Orientering: Hvor er du? Hva er sammenhengen mellom Schøtstuene, Bryggen og Det Hanseatiske Museum? (Mange besøkende har i utgangspunktet planer om å besøke Det Hanseatiske Museum, som er stengt grunnet restaurering. Besøkende må orienteres om *hvorfor* de sendes videre til Schøtstuene, og *hva* Schøtstuene er).
- Informasjon: Det Hanseatiske Museum er stengt pga. restaurering
- Innføring og innledning:
  - Hva er en schøtstue?
  - Hvem var hanseatene og hva er Bryggen?
  - Hva kan du oppleve her på schøtstuene?
  - Et orienteringskart (orientering i dag, orientering om schøtstuene sin opprinnelige beliggenhet på Bryggen → de ble flyttet på 1930-tallet, da anlegget ble bygget opp).
  - Informasjon om nye utstillinger som er underveis.
  - Deler av informasjonen er tenkt formidlet gjennom animasjon

GRUNNLAG FOR FORPROSJEKT PEISESTUEN

Peisestuen skal ha to hovedfunksjoner:

- 1) En utstilling om «Det hanseatiske nettverket»
- 2) Serveringsted med mat og drikke

Utstilling og serveringsted skal oppleves som en helhet.

Utstillingen «Det hanseatiske nettverket» skal handle om Hanseatene i Nord-Europa. Hanseatene var dyktige kjøpmenn og drev handel i mange land og flere hundre byer. Bergen spilte en sentral rolle i hansaforbundet, men utstillingen vil fokusere mer på det store bildet, og det omfattende hanseatiske nettverket i sin helhet. Nettverket vil være et viktig element i utstillingen da det var grunnlag for hanseatenes suksess over flere hundre år. De kommuniserte via brev. Gode relasjoner var helt avgjørende.

Om utstillingens innhold:

- Når var hansatiden?
- Hvem var hanseatene?
- Hvor bodde/handelt/arbeidet de?
- Hva handlet de med?
- Hvordan var de organisert? Hva ligger bak deres suksesshistorie? (nettverk)
- Hvilken rolle spilte Bergen i deres system og nettverk?

GRUNNLAG FOR GRAFISK PROFIL

Tilbyder skal levere et forprosjekt for utstilling i Peisestuen, samt levere og ferdigstille utstilling i inngangshallen inkludert trapperom opp til 2. etg, men ikke i øvrige rom. Tilbyder skal imidlertid utforme en grafisk profil i tre lag for det videre arbeidet i øvrige rom. Vi har her beskrevet forutsetningene for denne grafiske profilen, gjennom utstillingenes tre formidlingslag.

Om lag 1:

Fakta om rommene (inngangshallen, stuene og ildhusene) og de ulike gjenstandene (datering, funksjon, original/kopi/rekonstruksjon m.m.).

Hensikten med lag 1 er å gi informasjon om selve anlegget, rommene og enkelte detaljer i bygget (f.eks. enkelte gjenstander, dører etc).

Om lag 2:

Lag 2 er utstillinger i de ulike rommene, inkludert inngangshallen og Peisestuen. Tanken er å visuelt løfte frem den overordnede tematikken vi ønsker å uttrykke i hvert rom. Dette vil eksempelvis gjøres ved en original gjenstand eller gjennom andre visuelle og informative uttrykk. F.eks. kunne en utstilling med arbeidstittel «Reisen» ha en reisekoffert fra 1700-tallet "svevende" i luften som senterpunkt.

Om lag 3:

Dette laget gir et innblikk bak kulissene på et historisk museum. Vi skal tydeliggjøre at kunnskap om historie per definisjon alltid er fragmentert og at det stadig avdekkes nye svar og mer presis informasjon, bl.a. gjennom pågående forskning.

En rød tråd i utstillingene er «fragmenter». Historien som formidles ved Det Hanseatiske Museum og Schøtstuene er fragmentarisk. Den helhetlige fortellingen er brutt opp - mye er gått tapt gjennom århundrene, f.eks. pga. bybranner. I dette tapet ligger imidlertid en åpning for ny kunnskap, forskning, refleksjon, kreativitet og deltakelse. Museet ønsker å være transparent, dvs. å ikke skjule den fragmentariske («ikke perfekte») historiefortellingen, men i stedet være åpen og ærlig. Publikum skal kunne se at museets kunnskap og formidling er i kontinuerlig utvikling, og at perspektivene vi ser historien gjennom stadig endres. Vi vet ikke alt, men kunnskapen vår er i stadig endring. Den er hele tiden i bevegelse. Nye fragmenter blir lagt til, f.eks. ved justering, reparasjon, nye funn. Gamle fragmenter tas bort eller endres pga. restaurering. Andre fragmenter er underveis, de blir gradvis avdekket og mer komplett da vi gjennom forskning avdekker ny informasjon om fortiden.

Hver stue trenger ett eller flere designelementer/beholdere, der vi kan legge inn og fremheve den fragmentariske historien og det transparente museet. F.eks. kunne vi vise frem en liten bit av en tapet vi holder på å restaurere eller å forske på. Vi kunne fremheve noe vi ikke vet eller strever med å finne mer presise svar på. Kanskje kunne vi inkludere en kurios opplysning om at vi lenge trodde at gjenstand X var autentisk inntil en ekspert fant ut at den ble laget på 1930-tallet for å dekorere SCH-anlegget, eller vise den etterlatte teddybjørnen fra 80-tallet som gjemte seg innerst på en hylle i museet.

I lag 3 skal det også være rom for publikumsdeltakelse. Vi ønsker derfor å gi besøkende muligheten til å komme med kommentarer, spørsmål eller forslag til tematikk de mener er aktuelt å få vite mer om når de har besøkt museet. Dette kan også bli en del av formidlingen.